

**“Statistika xəbərləri” elmi-praktik
jurnalının redaksiya heyəti**

Baş redaktor

Sakit YAQUBOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Redaksiya heyəti:

Ziyad SƏMƏDZADƏ

iqtisad elmləri doktoru, professor

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü

Şahin SADIQOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Ədalət MURADOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Vahid NOVRUZOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Nazim İMANOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Süleyman QASIMOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Tahir BUDAQOV

tibb üzrə fəlsəfə doktoru

Azər ƏMİRASLANOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Mehman TAĞIYEV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Saleh MÖVLAMOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Aleksey PONOMARENKO

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent (Rusiya Federasiyası)

Roumen VESSELİNOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent (Amerika Birləşmiş Ştatları)

Alxan MANSUROV

məsul katib

**“Statistika xəbərləri” elmi-praktik jurnalının
rubrikaları**

Statistikanın inkişaf
strategiyası
və taktikası

Statistik təsnifatlar,
standartlar və
registrlər

Statistik müşahidə
metodları

Statistik məlumatların
toplanması, işlənməsi,
saxlanması və yayıl-
ması texnologiyası

İnformasiya şəbəkəsi,
məlumat bazası,
məlumat bankları

Statistik informasiya
sisteminin
təkmilləşdirilməsi

Milli Hesablar
Sistemi

Statistik tədqiqatlar

Statistika sahəsində
beynəlxalq əməkdaşlıq

Statistika:
xronika, informasiya

Bibliografiya:
yeni nəşrlər

Oxucuların rəy
və təklifləri

Statistika:
rəsmi sənədlər

Statistika:
metodoloji təminat
(metodoloji əlavələr)

Statistika:
faktlar və proqnozlar
(statistik əlavələr)

CONTENT

səh.

ECONOMIC-STATISTICAL RESEARCHES

Yusif Yusifov, Vugar Mammadalizade

Brief practical examples of the application of the European Statistics Code of Practice in the statistical system of Azerbaijan..... 4

Shafiga Vahabova

Modern analytical methods of development of price policy in industrial enterprises..... 13

Mahammad Khalilov

Development of Azerbaijan industry..... 23

Shahin Mustafayev, Toghrul Khanlarov

Statistical analysis of water consumption in Azerbaijan..... 27

Shahin Mustafayev, Toghrul Khanlarov

Statistical analysis of water consumption in Azerbaijan..... 32

Parvin Verdiyeva

The role of hydrotechnical facilities in the sustainable economic development of the country. 37

Huseynov Isgandarbay

Capitalizing on sustainability: green investments and other questions..... 43

METHODOLOGY

Ramiz Javadov

Big data - as a new statistical approach in the development of science and education..... 49

Eldar Guliyev

Current issues of digital transformation of the economy and society..... 57

Khagani Majidov

National interests under the “security umbrella” of the financial-economic security tandem... 69

Azerkhan Asadli

"Small and Medium Business" in entrepreneurial activity
world experience of financing 75

INDICATORS OF SOCIAL-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY AT THE END OF JANUARY-SEPTEMBER 2023

Macroeconomic indicators..... 87

Gross Domestic Product manufacturing..... 89

Fixed capital allocations for the financial sources..... 89

The value of fixed capital allocations for the fields of economy..... 90

Structure of the retail trade circulation according to the products..... 91

Credit investment to the economy..... 91

Revenues of the state budget..... 91

Expenses of the state budget..... 92

Freight turnover in the transport sector, million ton-km..... 92

Passenger turnover in the transport sector, million passengers-km..... 93

Foreign trade indicators of Azerbaijan with the partner countries..... 93

All important types of exported products..... 94

All important types of imported products..... 95

UOT:33.311

DOI: 10.338.70/2413-6557-2023-10-4-4-12

**AVROPA STATİSTİKASININ NORMALAR MƏCƏLLƏSİNİN AZƏRBAYCAN
STATİSTİKA SİSTEMİNDƏ TƏTBİQİNƏ DAİR QISA PRAKTİKİ NÜMUNƏLƏR**

Yusif Yusifov

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi sədrinin müavini, i.ü.f.d.
AZ1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: yusif.yusifov@stat.gov.az*

Vüqar Məmmədəlizadə

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin
Keyfiyyətin idarə edilməsi və metaməlumatlar şöbəsinin müdiri
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: vugar.mammadalizade@stat.gov.az*

Açar sözlər: Avropa statistikas, rəsmi statistika, Normalar Məcəlləsi, ilkin məlumatlar, qanun, istifadəçilər, inzibati məlumatlar.

Ключевые слова: Европейская статистика, официальная статистика, Кодекс норм, предварительные данные, закон, пользователи, административные данные.

Keywords: European statistics, official statistics, Code of practices, preliminary data, law, users, administrative data.

Yusif Yusifov, Vüqar Məmmədəlizadə

**Avropa Statistikasının Normalar Məcəlləsinin Azərbaycan statistika sistemində
tətbiqinə dair qisa praktiki nümunələr**

Xülasə

Məqalədə Avropa Statistikasının Normalar Məcəlləsinin Azərbaycan statistika sistemində tətbiqinə dair nümunələr verilib. “Rəsmi statistika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu, Dövlət Statistika Komitəsinin Əsasnaməsi, Azərbaycan Respublikasının digər qanunları, Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən hazırlanmış metodoloji sənədlər, həmçinin həyata keçirilmiş çox saylı işlər əsasında statistika sisteminin Normalar Məcəlləsinin prinsiplərinə uyğunluğa dair misallar göstərilmiş, həmçinin son dövrlərdə əldə edilmiş bir çox uğurlara diqqət ayrılmışdır.

Юсиф Юсифов, Вугар Мамедализаде

**Краткие практические примеры применения Кодекса норм европейской
статистики в статистической системе Азербайджана**

Резюме

В статье приведены примеры применения Кодекса норм европейской статистики в статистической системе Азербайджана. Показаны примеры соответствия статистической системы принципам Кодекса норм на основе Закона Азербайджанской Республики «Об официальной статистике», Положению о Государственном Комитете по Статистике, другим законам Азербайджанской Республики, методологическим документам, разработанным Государственным Комитетом по Статистике, а также уделено внимание многочисленным достижениям последних лет.

Yusif Yusifov, Vugar Mammadalizade
Brief practical examples of the application of the European
Statistics Code of Practice in the statistical system of Azerbaijan.

Summary

The article provides examples of the application of the European Statistics Code of Practice in the statistical system of Azerbaijan. Examples of compliance of the statistical system with the principles of the Code of Practice based on the Law of the Republic of Azerbaijan “On Official Statistics”, the Statute of the State Statistical Committee, other laws of the Republic of Azerbaijan, methodological documents developed by the State Statistical Committee, as well as numerous works carried out are reflected, and attention is paid to many recent achievements.

Ədəbiyyat

1. Avropa Statistikasının Normalar Məcəlləsi <https://stat.gov.az/menu/2/eurostat/EuroStatCode.pdf>.
2. “Rəsmi statistika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu.
3. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi haqqında Əsasnamə <https://e-qanun.az/framework/17921>
4. “2018-2025-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistikanın inkişafına dair Dövlət Proqramı” https://www.stat.gov.az/menu/2/state_programs/2018_2025/source/az/2018-2025_DP.pdf
5. "Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu.
6. “Rəsmi statistika məlumatlarının istehsalı və yayılması” sahəsində Dövlət Statistika Komitəsinin layihə görüldüyü - ISO 9001:2015 beynəlxalq uyğunluq sertifikatı https://stat.gov.az/menu/2/quality/az/sertifikat_ISO_9001_2015.pdf
7. “Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin məxfi statistik məlumatların qorunması sahəsində siyasəti” <https://stat.gov.az/menu/2/quality/az/mexfilik.pdf>
8. “Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin elmi-metodoloji şurası haqqında Əsasnamə” https://stat.gov.az/menu/2/academic_council/
9. Statistik Biznes - Prosesin Ümumi Modeli (Azərbaycan versiyası, beşinci redaksiya) https://stat.gov.az/menu/2/quality/az/00_7.pdf
10. “Dövlət Statistika Komitəsinin kadr siyasəti Konsepsiyası” https://stat.gov.az/menu/2/personnel_p/
11. “Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi yanında Statistika Şurası haqqında Əsasnamə” https://stat.gov.az/menu/2/statistic_council/#statute
12. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin 2023-cü il üçün “Statistik işlər proqramı” https://stat.gov.az/menu/2/work_program/source/Reqlament-2023.pdf
13. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin “Nəşr olunmuş və yayımlanmış rəsmi statistika məlumatlarında yol verilmiş uyğunsuzluqların aradan qaldırılması qaydaları” https://stat.gov.az/menu/2/quality/az/00_6.pdf
14. Dövlət Statistika Komitəsinin “Rəsmi statistik məlumatların yayılması sahəsində siyasət”i https://stat.gov.az/menu/6/dissemination_policy/DissPolicy_az_2014.pdf
15. <https://stat.gov.az/>
16. “Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin Keyfiyyət sahəsində siyasəti” https://stat.gov.az/menu/2/quality/az/policy_az.pdf.
17. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən 2022-ci ildə görülmüş işlərlə bağlı hesabatı https://stat.gov.az/menu/2/reports/az/Hesabat_2022.pdf.

SƏNAYE MÜƏSSİSƏLƏRİNDƏ QIYMƏT SIYASƏTİNİN İŞLƏNİB HAZIRLANMASININ MÜASİR ANALİTİK ÜSULLARI

Şafiqə Vahabova

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin

Qiymət statistikasına şöbəsinin aparıcı məsləhətçisi

AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81

e-poçt: shafiga.vahabova@stat.gov.az

Açar sözlər: sənaye müəssisələri, analitik üsullar, Covid-19, inflyasiya, optimallaşdırma, metod, qiymət modeli.

Ключевые слова: промышленные предприятия, аналитические методы, Covid-19, инфляция, оптимизация, метод, ценовая модель.

Key words: industrial enterprises, analytical methods, Covid-19, inflation, optimization, method, price model.

Şafiqə Vahabova

Sənaye müəssisələrində qiymət siyasətinin işlənilməsi hazırlanmasının müasir analitik üsulları

Xülasə

Məqalədə sənaye müəssisələri üçün qiymət siyasəti, şirkətin məhsul və xidmətlərini satmaq üçün müştərilərə təqdim etdiyi qiymət strategiyası təsvir edilib. Bu siyasət, müştərilərə təklif edilən qiymətlərin məhsulun maliyyələşdirilməsi, məhsulun dəyərində əsaslanan maliyyətlər, satış hədəfləri, rəqabət mühitindən asılı olaraq müştərilərin dəyərləndirmələri, uzun və qısa müddətli hədəflər və s kimi amillərini əks etdirə bilər. Qiymət siyasəti, sənaye müəssisələri üçün strateji olaraq işləndikdə, şirkətin müştərilərə dəyər verdiyini və həm də rəqabət avantajı qazandığını göstərə bilər.

Шафига Вахабова

Современные аналитические методы разработки ценовой политики на промышленных предприятиях

Резюме

В статье затрагиваются вопросы ценовой политики промышленных предприятий, а также ценовая стратегия, предлагаемая клиентам, по продаже продукции и услуг предприятия. Эта политика может отражать такие факторы, как цены, предлагаемые покупателям, финансирование, основанное на стоимости продукта, цели продаж, оценки клиентов в зависимости от конкурентной среды, долгосрочные и краткосрочные цели и т.д. Ценовая политика, стратегически разработанная для промышленных предприятий, указывает на то, что компания ценит своих клиентов и впоследствии может получить конкурентное преимущество.

Shafiga Vahabova

Modern analytical methods of development of price policy in industrial enterprises

Summary

The pricing policy for industrial enterprises describes the price strategy provided to customers for the sale of products and services of the company. This policy can cover such factors in the prices offered to customers: product financing, financial resources based on the cost of products, sales goals, depending on customer assessment, long and short-term purposes, etc. When the pricing policy is strategically developed for industrial enterprises, it may indicate that the company appreciates its customers and gets a competitive advantage.

Ədəbiyyat

1. Adler R. M. (2020). Competitive Marketing Strategy. In *Bending the Law of Unintended Consequences* (pp. 153–171). Springer. 10.1007/978-3-030-32714-9_10
2. Amankwah-Amoah J. (2020). Stepping up and stepping out of COVID-19: New challenges for environmental sustainability policies in the global airline industry. *Journal of Cleaner Production*, 271, 123000. 10.1016/j.jclepro.2020.12300032834564
3. Balduzzi, P., Brancati, E., Brianti, M., & Schiantarelli, F. (2020). The Economic Effects of COVID-19 and Credit Constraints: Evidence from Italian Firms' Expectations and Plans (No. 1013). Boston College Department of Economics.
4. Bryce C. Ring P. Ashby S. Wardman J. K. (2020). Resilience in the face of uncertainty: Early lessons from the COVID-19 pandemic. *Journal of Risk Research*, 1–8.
5. Budd L. Ison S. (2020). Responsible Transport: A post-COVID agenda for transport policy and practice. *Transportation Research Interdisciplinary Perspectives*, 6, 100151. 10.1016/j.trip.2020.10015134173454
6. Баздникин А.С. «Цены и ценообразование» - учебник и практикум для академического бакалавриата; Издательство «Юрайт», Бакалавр. Академический курс. 2019 год.*
7. Indounas, K. (2019). The antecedents of strategic pricing and its effect on company performance in the case of industrial service firms. *Journal of Services Marketing*, 28 (5),402-413.
8. <https://www.stat.gov.az/>
9. <https://www.ifad.de/services/data-science/verfahren/?lang=en>
10. <https://www.research.co.uk/glossary/item/Gabor-Granger-Pricing-Technique>
11. <https://conjointly.com/products/gabor-granger/>
12. <https://www.questionpro.com/blog/what-is-conjoint-analysis/>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 27.09.2023

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 30.09.2023

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2023

AZƏRBAYCAN SƏNAYESİNİN İNKİŞAFI

Məhəmməd Xəlilov

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi

Sənaye və tikinti statistikasına şöbəsinin məsləhətçisi

Bakı-AZ1136, İnşaatçılar prospekti 81

e-poçt: mahammad.khalilov@stat.gov.az

Açar söz: sənaye, neft sənayesi, investisiya, inkişaf, hasilat, dövlət proqramı.

Ключевые слова: промышленность, нефтяная промышленность, инвестиции, развитие, добыча, государственная программа.

Keyword: industry, oil industry, investment, development, production, state program.

Məhəmməd Xəlilov

Azərbaycan sənayesinin inkişafı

Xülasə

Məqalədə Azərbaycanda sənayeləşmə prosesinin yaranması və XIX əsrin ikinci yarısında neft hasilatının əhəmiyyətli dərəcədə artması sektorun inkişafına təsir etməsi qeyd edilmişdir. Sənaye sektoruna dövlət tərəfindən hazırda verilən dəstək və bu dəstəyin sektora təsiri göstərilmişdir. Bu analiz 2013-2022-ci illəri əhatə edir. Ötən əsrin 90-cı illərin əvvəllərində böhran vəziyyətində olan sənaye sektorunun inkişaf istiqamətləri araşdırılmış və bu sahədə həyata keçirilən tədbirlər göstərilmişdir. Son illərdə sənaye sahəsində həyata keçirilən tədbirlər, qoyulan daxili və xarici investisiyaların dinamikası verilmişdir. Sənayedə yeni modellərin tətbiqi və inkişaf etdirilmə istiqamətləri göstərilmişdir.

Мухаммад Халилов

Развитие промышленности Азербайджана

Резюме

В статье отмечено, что возникновение процесса индустриализации в Азербайджане и значительный рост добычи нефти во второй половине XIX века повлияли на будущее развитие отрасли. Показана поддержка, оказываемая государством в настоящее время промышленному сектору, и влияние этой поддержки на отрасль. Этот анализ охватывает 2013-2022 годы. Исследованы направления развития промышленного сектора, находившегося в состоянии кризиса в начале 90-х годов прошлого века, и обозначены меры, реализуемые в этой области. Показаны мероприятия, реализованные в промышленной отрасли за последние годы, динамика внутренних и иностранных инвестиций, направления внедрения и развития новых моделей в отрасли.

Mahammad Khalilov

Development of Azerbaijan industry

Summary

In the article, that the process of industrialization in Azerbaijan and the significant increase in oil production in the second half of the XIX century influenced the development of the sector. The support currently provided to the industrial sector by the state and the impact of this support on the sector have been shown. This analysis covers the period from 2013 to 2022. At the beginning of the 90s of the last century, the directions of development of the industrial sector, which was in a crisis state, were investigated and measures taken in this area were shown. The measures taken in the industry in recent years, the dynamics of domestic and foreign investments are given. Directions for the introduction and development of new models in the industry are indicated.

Ədəbiyyat

1. Qurbanov Sadiq. Heydər Əliyevin hüquqi islahatlar strategiyası iqtisadi inkişafın mühüm şərtidir // İki sahil. - 2019.- 17 aprel. - № 68. - S. 11.
2. <https://e-qanun.az/framework/28964>
3. <https://president.az/az/articles/view/13903>
4. https://www.elibrary.az/docs/jurnal/jrn2014_760.pdf
5. https://republic.preslib.az/az_c2.html
6. <https://azerbaijan.az/related-information/131>
7. <https://stat.gov.az/>
8. <http://www.in.nakhchivan.az/m%C9%99tbat-xidm%C9%99ti/xeberler/707s%C9%99nayed%C9%99-yeni-metodlar%C4%B1n-t%C9%99tbiqinin-%C9%99h%C9%99miyy%C9%99ti.html>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 17.09.2023

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 23.09.2023

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2023

ƏTRAF MÜHİT HESABLARININ VƏ İQTİSADİ HESABLARIN İNTEQRASIYASI

Saleh Mövlamov

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Elmi-Tədqiqat və Statistik İnnovasiyalar Mərkəzinin
Elmi araşdırmalar və statistik tədqiqat şöbəsinin baş iqtisadçısı, i.ü.f.d.
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: movlamov@azstat.org*

Açar sözlər: ətraf mühit hesabları, yaşıl iqtisadiyyat, milli genefond, iqtisadi səmərəlilik, iqtisadi sektorlar, xalis daxili məhsul, insan kapitalı, milli hesablar sistemi.

Ключевые слова: экологические счета, «зеленая» экономика, национальный генофонд, экономическая эффективность, отрасли экономики, чистый внутренний продукт, человеческий капитал, система национальных счетов.

Key words: environmental accounts, green economy, national gene pool, economic efficiency, sectors of the economy, net domestic product, human capital, system of national accounts.

Saleh Mövlamov

Ətraf mühit hesablarının və iqtisadi hesabların inteqrasiyası

Xülasə

Məqalədə ətraf mühit hesablarının və iqtisadi hesabların inteqrasiyası, əhalinin həyat səviyyəsini xarakterizə edən xalis daxili məhsulun hesablanması metodu araşdırılmışdır. İqtisadi və sosial sistemin təbii kapitaldan, ekoloji vəziyyətdən, eyni zamanda insan kapitalının vəziyyətindən asılılığı qeyd edilmişdir. Davamlı inkişafın təbii və insan kapitalının bərpasından asılı olması göstərilir. Eyni zamanda qeyd edilir ki, hüquqi və fiziki şəxs təbii kapitalın bərpasında marağı olmadığı üçün ekoloji böhranlar getdikcə dərinləşir. Bütün bunlar öz nöbətində inflyasiyaya, iqtisadi və sosial inkişafa mənfi təsirlər edir.

Салех Мовламов

Интеграция экологических счетов и экономического счета

Резюме

В статье рассматриваются вопросы интеграции экологических счетов и экономического счета, метод расчета чистого внутреннего продукта, характеризующего уровень жизни населения. Отмечена зависимость экономической и социальной системы от природного капитала, условий окружающей среды, состояния человеческого капитала. Показано, что устойчивое развитие зависит от восстановления природного и человеческого капитала. В то же время, отмечается углубление экологических кризисов, так как юридические и физические лица не заинтересованы в восстановлении природного капитала. Все это, в свою очередь, оказывает негативное влияние на инфляцию, экономическое и социальное развитие.

Saleh Movlamov

Integration of environmental and economic accounts

Summary

The article deals with the integration of ecological and economic accounts, the method of calculating the net domestic product, which characterizes the level of living of the population. The dependence of the economic and social system on natural capital, environmental conditions, and the state of human capital is noted. It is shown that sustainable development depends on the restoration of natural and human capital. At the same time, there is a deepening of ecological crises, as legal and

physical persons are not interested in the restoration of natural capital. All this, in turn, affects inflation, economic and social development

Ədəbiyyat

1. Экономика окружающей среды и природных ресурсов. Вводный курс: Учебное пособие / Под ред. А.А.Голуба, Г.В.Сафанова. М.:ГУ ВШЭ, 2003. 268 с.
2. А.Эндрес, И.Квернер. Экономика природных ресурсов, 2-е изд. – СПб.: Питер, 2004. – 256 с.
3. European Commission. European system of accounts –ESA 1995. Luxembourg. Office for official publications of the European Communities. 1996 - 407 p.
4. Браун Л. Экоэкономика: Как создат экономику, оберегающую планету / Пер. С англ.-М.:Издательство «Весь Мир» , 2003. – с.392.
5. Гринин А.С., Орехов Н.А., Новиков В.Н. Математическое моделирование в экологии: Учеб. Пособие для вузов.-М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003.-269 с.
6. Использование макросчетов в анализе экономической политики. Пер. с англ. Организации объединенных наций. 2005.
7. www.stat.gov.az

Мəqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 21.06.2023

Тəkrar işlənməyə göndərilmişdir: 23.06.2023

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2023

AZƏRBAYCANDA SU İSTEHLAKININ STATİSTİK TƏHLİLİ

Şahin Mustafayev,

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Elmi-Tədqiqat və Statistik İnnovasiyalar Mərkəzinin
Elmi araşdırmalar və statistik tədqiqatlar şöbəsinin rəis müavini
AZ1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: shahin.mustafayev@stat.gov.az*

Toğrul Xanlarov

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Elmi-Tədqiqat və Statistik İnnovasiyalar Mərkəzinin iqtisadçısı
AZ1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: togrul.khanlarov@stat.gov.az*

Açar sözlər: adambaşına su istehlakı, içməli su mənbələri, dəniz suyundan istifadə, təbii sərvətlərdən səmərəli istifadə, meşələrin qorunması.

Ключевые слова: водопотребление на душу населения, источники питьевой воды, использование морской воды, эффективное использование природных ресурсов, охрана лесов.

Keywords: water consumption per capita, source of drink water, use of marine water, efficient use of natural resources, forest protection.

Şahin Mustafayev, Toğrul Xanlarov **Azərbaycanda su istehlakının statistik təhlili**

Xülasə

Məqalədə ölkənin milli təhlükəsizliyinin tərkib hissəsi olan su təhlükəsizliyi kimi ən vacib dövlət məsələsindən, eləcə də ölkələr və regionlar üzrə şirin su ehtiyatlarının qeyri-bərabər paylanması və onların çirklənməsinə dair problemlərdən bəhs olunur.

İqtisadiyyatın dayanıqlı inkişafı üçün əsas təbii sərvət hesab edilən su ehtiyatlarının 2050-ci ilədək proqnozu verilmiş, innovativ texnologiyaların tətbiqi, aşağı su tutumlu iqtisadi fəaliyyət növlərinə transformasiya, idxal olunmuş suyun tənzimlənməsi, ətraf mühitin çirklənməsinin qarşısının alınması yolları araşdırılmışdır.

Шахин Мустафаев, Тогрул Ханларов **Статистический анализ потребления воды в Азербайджане** **Резюме**

В статье говорится о такой важнейшей государственной проблеме, как водная безопасность, которая является составной частью национальной безопасности страны, а также о проблемах неравномерного распределения ресурсов пресных вод и их загрязнения по странам и регионам.

Спрогнозированы объемы водных ресурсов, считающиеся основным природным ресурсом для устойчивого развития экономики до 2050 г., показаны пути применения инновационных технологий, затронуты вопросы перехода на маловодоемкие виды экономической деятельности, регулирования привозной воды, предотвращения загрязнения окружающей среды.

Shahin Mustafayev, Toghrol Khanlarov
Statistical analysis of water consumption in Azerbaijan
Summary

The article talks about such an important state problem as water security, which is an integral part of the country's national security, as well as the problems of uneven distribution of fresh water resources and their pollution across countries and regions.

Water resources are predicted, which are considered the main natural resource for the sustainable development of the economy until 2050, ways to apply innovative technologies, transition to low-water-intensive economic activities, regulation of imported water, and prevention of environmental pollution. have been researched.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycanca əhalinin və kənd təsərrüfatının su ilə təminatının vəziyyəti. Birdəfəlik statistik müayinə. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2001
2. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin saytı: www.stat.gov.az
3. İ.H.İbrahimov. Ətraf mühitin iqtisadiyyatı. Bakı-2015, səh.357
4. 4.Экология и экономика природопользования: учебник для студентов вузов, обучающихся по экономическим специальностям / Под ред Э.В. Гирусова. -3-е издание перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ- ДАНА, 2007, стр. 591
5. 5.Браун Л. Экоэкономика: Как создать экономику, оберегающую планету. М.: Издательство «Весь Мир», 2003, стр. 392

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 16.08.2023

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 20.08.2023

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2023

HİDROTEKNİKİ QURĞULARIN ÖLKƏNİN DAVAMLI İQTİSADI İNKİŞAFINDA ROLU

Pərvin Verdiyeva

Bakı Avrasiya Universiteti

“İqtisadiyyat və idarəetmə” kafedrasının dosenti

AZ1073, Bakı şəhəri, Ak. Həsən Əliyev küçəsi, 135 A

e-poçt: *v.pervin@yahoo.com*

Açar sözlər: hidrotexniki qurğular, su ehtiyatları, su anbarları, “yaşıl artım” ölkəsi, davamlı iqtisadi inkişaf

Ключевые слова: гидротехнические сооружения, водные ресурсы, водохранилища, страна «зеленого роста», устойчивое экономическое развитие

Keywords: hydrotechnical facilities, water resources, reservoirs, "green growth" country, sustainable economic development

Pərvin Verdiyeva

Hidrotexniki qurğuların ölkənin davamlı iqtisadi inkişafında rolu

Xülasə

Bu məqalədə ölkədə mövcud olan hidrotexniki qurğuların normal fəaliyyətinin təmin edilməsi ilə davamlı və dayanıqlı iqtisadi inkişaf arasındakı əlaqə araşdırılır. Hidrotexniki qurğular sosial-iqtisadi inkişafın təmin edilməsində, ekoloji dayanıqlılığın qorunması və iqtisadi artımın sürətlənməsində əhəmiyyətli dərəcədə rol oynayır. Göstərilir ki, müasir dünyamızda hər bir ölkədə mövcud hidrotexniki qurğular sənaye, kənd təsərrüfatı, turizm, nəqliyyat kimi sahələrin inkişafına, bərpa olunan enerji istehsalına, içməli su ehtiyatlarının təmin edilməsinə, ətraf mühitin qorunması və ekoloji fəlakətlərin qarşısının alınmasına təsir göstərən əsas infrastruktur rolunu oynayır. Qeyd edilir ki, bu baxımdan onların normal fəaliyyəti və mühafizəsinin təmin edilməsi davamlı iqtisadi inkişafın əsas şərtlərindən hesab oluna bilər.

Парвин Вердиева

Роль гидротехнических сооружений в устойчивом экономическом развитии страны

Резюме

В данной статье рассматривается взаимосвязь между обеспечением нормальной работы существующих гидротехнических сооружений в стране и устойчивым развитием экономики. Гидротехнические сооружения играют значительную роль в обеспечении социально-экономического развития, защите экологической устойчивости и ускорении экономического роста. Показано что, в нашем современном мире существующие гидротехнические сооружения в каждой стране играют роль основной инфраструктуры, влияющей на развитие таких сфер, как промышленность, сельское хозяйство, туризм, транспорт, производство возобновляемой энергии, обеспечение ресурсами питьевой воды, охрана окружающей среды и предотвращение экологических бедствий. Отмечается, что, в связи с этим, обеспечение их нормальной эксплуатации и защиты можно считать одним из основных условий устойчивого экономического развития.

Parvin Verdiyeva

The role of hydrotechnical facilities in the sustainable economic development of the country

Summary

This article examines the relationship between ensuring the normal operation of existing hydrotechnical facilities in the country and sustainable economic development. Hydrotechnical facilities play a significant role in ensuring socio-economic development, protecting environmental sustainability and accelerating economic growth. In our modern world, existing hydrotechnical

facilities in every country play the role of the main infrastructure that affects the development of areas such as industry, agriculture, tourism, transport, renewable energy production, provision of drinking water resources, environmental protection and prevention of ecological disasters. Also noted that, in this regard, ensuring their normal operation and protection can be considered one of the main conditions of sustainable economic development.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycanın energetikası // Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Statistik məcmuə. – Bakı: Rəsmi nəşr, – 2023, – 165 s.
2. “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər” // Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 2 fevral tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir.
3. “Hidrotexniki qurğuların təhlükəsizliyi” haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunu. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2002-ci il 27 dekabr tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir.
4. İmanov, F.Ə. Azərbaycanın su ehtiyatlarının müasir dəyişmələri və inteqrasiyalı idarə edilməsi / F.Ə. İmanov, A.B. Ələkbərov. – Bakı: Mütərcim, - 2017, - 353 s.
5. Qarayev N.Ə. Mingəçevir su anbarının tikilmə tarixi // N.Ə. Qarayev, R.F. Rəcəbov, S.A. Abbasov. – Bakı: Su problemləri: elm və texnologiyalar. №2, Cild 4, – 2019, – s. 29 - 41.
6. Verdiyev, S.C. Hidrotexniki qurğuların istismarı şəraitində metal avadanlıqların korroziyası nəticəsində yarana biləcək fəvqəladə halların proqnozlaşdırılması // S.C. Verdiyev, H.M. Tahirli, S.M. Vəliyeva, A.S. Hüseynova, L.Ş. Sabili. Azərbaycan Respublikası Fəvqəladə Hallar Nazirliyinin yaradılmasının 10 illiyinə həsr edilmiş “Fəvqəladə hallar və təhlükəsiz həyat” mövzusunda beynəlxalq elmi-praktik konfransın materialları. - Bakı ş, 2015.,s.241-244.
7. www.e-qanun.az
8. www.minenergy.gov.az
9. www.president.az
10. www.stat.gov.az
11. www.sdgs.un.org/goals

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 20.08.2023

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 25.08.2023

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2023

CAPITALIZING ON SUSTAINABILITY: GREEN INVESTMENTS AND OTHER QUESTIONS

Isgandarbay Huseynov

Azerbaijan state Oil and Industry University PhD candidate

AZ1010, Baku city, 183 Nizami St, Baku

email: isgandarbay@gmail.com

Key words: green economy, renewable energy, energy security.

Açar sözlər: yaşıl iqtisadiyyat, bərpa olunan enerji, enerji təhlükəsizliyi.

Ключевые слова: зеленая экономика, возобновляемая энергетика, энергетическая безопасность.

Hüseynov İsgəndərbəy

Dayanıqlı inkişafdan faydalanma: yaşıl investisiyalar və digər məsələlər

Xülasə

Məqalədə yaşıl iqtisadiyyatın qlobal problemlərin həllində, xüsusilə, ətraf mühit və dayanıqlı inkişaf sahəsində mühüm əhəmiyyəti vurğulanır. Dayanıqlı inkişafın zəruriliyi və transformasiya dəyişikliyi prosesində yaşıl iqtisadiyyata keçidin oynadığı mühüm rolu vurğulanır.

Məqalədə həmçinin inkişaf etməkdə olan ölkələrin üzləşdiyi unikal problemlərin və yaşıl iqtisadiyyata sərfəli investisiyaların təmin edilməsinin vacibliyi qeyd olunur.

Гусейнов Искендербек

Извлечение выгоды из устойчивого развития: зеленые инвестиции и другие вопросы

Резюме

В статье подчеркивается чрезвычайная важность зеленой экономики в решении насущных глобальных проблем, особенно в сфере окружающей среды и устойчивого развития. Также подчеркивается неотложная необходимость в устойчивом развитии и решающая роль, которую переход к зеленой экономике играет в процессе трансформационных изменений.

Освещаются уникальные трудности, с которыми сталкиваются развивающиеся страны, подчеркивается необходимость в обеспечении доступных инвестиций в зеленую экономику.

Huseynov Isgandarbay

Capitalizing on sustainability: green investments and other questions

Summary

In the article highlights the important importance of the green economy in solving global problems, especially in the field of environment and sustainable development. The need for Sustainable Development and the important role played by the transition to a green economy in the process of transformational change are emphasized. The article also highlights the unique challenges facing developing countries and the importance of ensuring profitable investments in the green economy.

Literature

1. Зеленая экономика и ее влияние на экономическое развитие в XXI веке. Елена Борисовна Рогатных, Марина Александровна Сердунь. Формирование «зеленой» экономики и устойчивость развития страны и регионов, Е.А. Лясковская, К.А. Григорьева
2. Торговля и зелёная экономика. Руководство. Третье издание. Программа ООН по

3. окружающей среде и Международный институт устойчивого развития. 2014 URL: <https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/14873/>
4. Торговля и зелёная экономика. Руководство. Третье издание. Программа ООН по окружающей среде и Международный институт устойчивого развития. 2014 URL: https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/14873/trade_GE_handbook_RU.pdf?sequence=9&isAllowed=y, стр.8
5. Financing the green transition: The European Green Deal Investment Plan and Just Transition Mechanism URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_17 6. <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2023>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 14.09.2023

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 17.10.2023

Çap üçün qəbul olunmuşdur:

UOT: 338.24.01

DOI: 10.338.70/2413-6557-2023-10-4-49-56

BÖYÜK VERİLƏNLƏR - ELM VƏ TƏHSİLİN İNKİŞAFINDA YENİ STATİSTİK YANAŞMA KİMİ

Ramiz Cavadov

*Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)
Tətbiqi iqtisadiyyat kafedrasının dosenti i.ü.f.d,
AZ1025, Bakı şəhəri, Nəcəfqulu Rəfiyev küçəsi
e-poçt: ramizjavad@gmail.com*

Açar sözlər: Big data, qanunauyğunluq, statistika, texnologiya, elm, təhsil

Ключевые слова: Большие данные, закономерность, статистика, технологии, наука, образование

Keywords: Big data, lawfulness, statistics, technology, science, education

Ramiz Cavadov

Böyük verilənlər - elm və təhsilin inkişafında yeni statistik yanaşma kimi

Xülasə

Məqalədə qeyd edilir ki, dünyanın müxtəlif resurslarında hər gün istehsal olunan və toplanan məlumatların sürəti və həcmi bu məlumatların elm, təhsil və sosial-iqtisadi hadisələrin inkişaf meyillərinin izlənməsi, dəstəklənməsi və inkişaf etdirilməsi üçün böyük potensial yaradır. Böyük verilənlərlə işləyərkən Data Science tsiklinin mərhələlərindən biri kimi Data Mining çıxış edir. Böyük verilənlərdən tendensiyaların və qanunauyğunluqların müəyyənləşdirilməsinin zəruri olduğu hər yerdə Data mining istifadə olunur. Big Data rəsmi statistikadan kənar informasiya-kommunikasiya texnologiyaları əsasında formalaşan sosial-iqtisadi inkişaf və ətraf mühit haqqında ilkin olaraq sistemləşdirilməmiş məlumatlardır. Şərqi Zəngəzurda Ağalı kəndində salınmış “ağıllı kənd”i dünyada Azərbaycan modeli hesab etmək olar. Böyük verilənlərin emalı və təhlili elmi tədqiqatlar üçün dəyərli məlumat verəməklə yanaşı, elm adamlarına yeni biliklər əldə etməyə və ətrafımızdakı dünyanı daha yaxşı anlamağa imkanlar açır. Big Data öyrənməni dəyişdirmək, yanaşmaları yenidən düşünmək, problemləri azaltmaq və təhsil sisteminin özünün səmərəliliyini artırmaq üçün təcrübələri uyğunlaşdırmaq işində güclü bir vasitə ola bilər.

Рамиз Джавадов

Большие данные – как новый статистический подход в развитии науки и образования

Резюме

В статье отмечается, что скорость и объем информации, ежедневно производимой и собираемой на различных ресурсах по всему миру, создают огромный потенциал для отслеживания, поддержки и развития критериев развития этой информации в науке, образовании и социально-экономических явлениях. При работе с большими данными Data Mining выступает одним из этапов цикла Data Science. Интеллектуальный анализ данных используется везде, где необходимо выявить тенденции и закономерности на основе больших данных. Большие данные – это изначально несистематизированная информация о социально-экономическом развитии и окружающей среде, сформированная на основе информационно-коммуникационных технологий за пределами официальной статистики. «Умное село», построенное в селе Агалы в Восточном Зангезуре, может считаться моделью Азербайджана в мире. Обработка и анализ больших данных не только дает ценную информацию для научных исследований, но и открывает перед учеными возможности получить новые знания и лучше понять окружающий мир. Большие данные могут стать мощным инструментом

трансформации обучения, переосмысления подходов, уменьшения проблем и адаптации практик для повышения эффективности самой системы образования.

Ramiz Javadov

Big data - as a new statistical approach in the development of science and education

Summary

The article notes that the speed and volume of information produced and collected daily on various resources of the world creates great potential for monitoring, supporting and developing trends of Science, Education and socio-economic events. When working with big data, Data Mining acts as one of the stages of the Data Science cycle. Data mining is used wherever it is necessary to identify trends and patterns from big data. Big Data is initially unsystematized information about socio-economic development and the environment, formed on the basis of information and communication technologies outside of official statistics. The "smart village" built in Agali in Eastern Zangezur can be considered a model of Azerbaijan in the world. Processing and analyzing big data not only provides valuable information for scientific research, but also opens opportunities for scientists to gain new knowledge and better understand the world around us. Big Data can be a powerful tool in transforming learning, rethinking approaches, reducing problems, and adapting practices to improve the efficiency of the education system itself.

Ədəbiyyat

1. A.Murthy. —Moving Beyond MapReduce and Batch Processing with Apache Hadoop 2||, Addison Wesley Data & Analytics Series, 2014..
2. Ian H. Witten, Eibe Frank. Data Mining: Practical machine learning tools and techniques.Morgan Kaufmann”, 2015. P. 229.
3. Baker, R. S. Educational data mining: An advance for intelligent systems in education. IEEE Intelligent Systems, 2014. 29 (3). P. 78–82.
4. J. Schmidhuber. Deep learning in neural networks: An overview. Neural Networks, 61: 2015. P. 85–117.
5. J.Wassan, Discovering Big Data Modelling for Educational World Maitreyi College”, University of Delhi, New Delhi-21, India, IETC 2014.
6. M.West, Big Data for Education: Data Mining, Data Analytics, and Web Dashboards, 2012.
7. S. Dhawan, S. Rathee. Big Data Analytics using Hadoop Components like Pig and Hive|| American International Journal of Research in Science Technology, Engineering & Mathematics, vol. 13, no. 131, p.88–93, 2013.
8. N.Q.Mehmood, R.Culmone, L.Mostarda. —Modeling temporal aspects of sensor data for MongoDB NoSQL database|| Journal of Big Data, vol. 4, no. 8, p.13–19, 2017.
9. V. Pellakuri, Dr.D. R. Rao. —Hadoop Mapreduce Framework in Big Data Analytics|| International Journal of Computer Trends and Technology (IJCTT), vol. 8, no. 3, p.115–117, 2014.
10. A New Platform for the Cognitive Business||, www.ibm.com/analytics/us/en/watson-data-platform/platform.html
11. Enterprise Cloud Data Warehouse||, www.cloud.google.com/bigquery/
12. Thomas Davenport. Big data at work: dispelling the myths, uncovering the opportunities. Harvard Business Review Press. Boston, Massachusetts. 2014 pag. 113-133 (Davenport, 2014)
13. “Big Data A Tool for Inclusion or Exclusion? Understanding the Issues FTC Report January 2016”, Federal Trade Commission, Edith Ramirez, Chairwoman Julie Brill, Commissioner Maureen K. Ohlhausen, Commissioner Terrell McSweeney, Commissioner
14. https://rosstat.gov.ru/free_doc/new_site/rosstat/smi/conf16/prez_Pushkin.pdf
15. <https://www.kdnuggets.com/2019/04/3-big-problems-big-data.html>
16. <https://www.stat.gov.az/>
17. [.https://www.bernardmarr.com/default.asp?contentID=1079](https://www.bernardmarr.com/default.asp?contentID=1079)

18. <https://www.ttec.com/articles/six-secrets-big-data-success>

19. <https://yagla.ru/blog/analitika/big-data/>

20. <https://datafloq.com/read/achieve-big-success-big-data/252> Article Author: Dr Mark van Rijmenam

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 28.09.2023

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 01.10.2023

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2023

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИКИ И ОБЩЕСТВА

Эльдар Гулиев

Азербайджанский государственный экономический университет (UNEC)

Русская экономическая школа

Доцент кафедры «Прикладная экономика», доктор философии по экономике

A3 1134, город Баку, улица Асифа Маггеррамова 68, блок 1, кв.6

e- почта: eldargeorgia1948@mail.ru

Açar sözlər: marketing, logistika, rəqəmsallaşma, rəqəmsal texnologiyalar, transformasiya, marketing kommunikasiyaları, iqtisadiyyat, cəmiyyət.

Ключевые слова: маркетинг, логистика, цифровизация, цифровые технологии, трансформация, маркетинговые коммуникации, экономика, общество.

Key words: marketing, logistics, digitalization, digital technologies, transformation, marketing communications, economics, society.

Eldar Quliyev

İqtisadiyyatın və cəmiyyətin rəqəmsal transformasiyasının aktual məsələləri

Xülasə

Məqalədə dördüncü sənaye inqilabı zamanı texnologiyaların inkişafı nəticəsində dünya ölkələrinin və Azərbaycanın rəqəmsal transformasiyaya əsaslanan iqtisadiyyatının və cəmiyyətinin transformasiyasının müasir meyillərindən bəhs edilir. Xüsusilə, bir sıra bilik və insan fəaliyyəti sahələrinin rəqəmsal transformasiyası ilə bağlı üstünlüklər və mümkün problemlər vurğulanır. Bununla yanaşı, dünyanın bəzi ölkələrinin bir sıra iqtisadi sistemlərində yaranan rəqəmsal transformasiyaya verilən əsas rollar açıqlanır.

Məqalə dünya ölkələrində rəqəmsal transformasiya cəmiyyətində yaşayıb işləməyə qadir olan kadrların hazırlanması keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına yönəlmiş proqramların qəbul edilməsinin zəruriliyi təklifi ilə yekunlaşır.

Эльдар Гулиев

Актуальные вопросы цифровой трансформации экономики и общества

Резюме

В статье говорится о современных тенденциях преобразования экономики и общества стран мира и Азербайджана на основе цифровой трансформации как результата развития технологий в период четвертой промышленной революции. В частности, освещаются преимущества и возможные проблемы в связи с цифровой трансформацией ряда областей знаний и сфер деятельности человека. Наряду с этим приводятся ключевые роли, отводимые цифровой трансформации в ряде экономических систем, формирующихся во многих странах мира.

Статья завершается призывом к необходимости принятия в странах мира программ, направленных на улучшение качества подготовки кадров, способных жить и трудиться в обществе цифровой трансформации.

Eldar Guliyev

Current issues of digital transformation of the economy and society

Resume

The article talks about modern trends in transforming the economy and society of the countries of the world and Azerbaijan based on digital transformation as a result of technology development during the fourth industrial revolution. In particular, the advantages and possible problems in

connection with the digital transformation of a number of areas of knowledge and areas of human activity are highlighted. Along with this, the key roles assigned to digital transformation in a number of economic systems emerging in many countries around the world are given.

The article ends with a call for the need to adopt programs in countries around the world aimed at improving the quality of training of the personnel capable of living and working in a society of digital transformation.

Литература

1. Абдулрагимов К.Ф. Каграманзаде Г.А. О технологии IPТелефония. Баку. Ученые записки АзГУ, № 3, 2002
2. Варакин Л.Е. Глобальное информационное общество: критерии развития и социально-экономические аспекты. М. МАК., 2001. 44с.
3. Qəhrəmanzadə A.H., Muradov E.S. Rəqəmli kommunikasiya sistemi-DMS. - Bakı: "Elm", 2000, 160 s.
4. Грибанов Ю.И., Шатров А.А. Сущность, содержание и роль цифровой трансформации в развитии экономических систем // Вестник Алтайской академии экономики и права. – 2019. – № 3-1. – С. 44-48;
5. <https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrovaya-transformatsiya-osnovnye-tendentsii-i-vliyanie-na-sistemu-upravleniya-personalom-predpriyatiya>
6. <https://www.litres.ru/book/aleksandr-prohorov-174/cifrovaya-transformatsiya-analiz-trendy-mirovoy-opyt-39143851/chitat-onlayn/>
7. <https://vael.ru/ru/article/view?id=349> (дата обращения: 05.06.2023).
8. http://anl.az/el_ru/k/ka_oikt.pdf
9. <https://vael.ru/ru/article/view?id=349>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 29.09.2023

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 03.10.2023

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2023

MİLLİ MARAQLAR MALİYYƏ-İQTİSADİ TƏHLÜKƏSİZLİK TANDEMİNİN “TƏHLÜKƏSİZLİK ÇƏTİRİ” ALTINDA

Хақани Мəcidов

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin

Rejim və məxfi kargüzarlıq şöbəsinin məsləhətçisi

AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81

e-poçt: khagani.majidov@stat.gov.az;

xaqanimecidov@gmail.com

Açar sözlər: milli maraqlar, maliyyə təhlükəsizliyi, iqtisadi təhlükəsizlik, fərdin maraqları, cəmiyyətin maraqları, dövlətin maraqları, milli maraqların təmin olunması metodları, milli maraqların təsnifləşdirilməsi.

Ключевые слова: национальные интересы, финансовая безопасность, экономическая безопасность, интересы личности, интересы общества, интересы государства, методы обеспечения национальных интересов, классификация национальных интересов.

Keywords: national interests, financial security, economic security, interests of the individual, the interests of society, the interests of the state, methods of securing national interests, classification of national interests.

Хақани Мəcidов

Milli maraqlar maliyyə-iqtisadi təhlükəsizlik tandeminin “təhlükəsizlik çətiri” altında

Xülasə

Məqalədə bütövlükdə milli maraqlara, o cümlədən onun komponentlərinə maliyyə-iqtisadi tandeminin təsir gücü araşdırılır. Milli maraqları təmin edən sahələrin inkişaf etdirilməsində maliyyə-iqtisadi resursların önəmi vurğulanır. Müxtəlif mənbələrdən istifadə olunmaqla milli maraqların təmin olunması metodları, təsnifləşdirilməsi və sahələrlə qarşılıqlı əlaqəsi verilmişdir.

Хагани Меджидов

Национальные интересы под “зонтиком безопасности” тандема финансово-экономической безопасности

Резюме

В статье рассматривается влияние финансово-экономического тандема на национальные интересы в целом, включая его компоненты. Подчеркивается особая роль финансовых и экономических ресурсов в развитии сфер, обеспечивающих национальные интересы. Приведены способы обеспечения национальных интересов с использованием различных источников, их классификация во взаимодействии со всеми сферами.

Khagani Majidov

National interests under the “security umbrella” of the financial-economic security tandem

Summary

The article examines the influence of the financial-economic tandem on national interests as a whole, including its components. The importance of financial and economic resources is emphasized in the development of areas that provide national interests. Methods of securing national interests using various sources, their classification and interaction with fields are given.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının Milli Təhlükəsizlik Konsepsiyası - <https://e-qanun.az/framework/13373>
2. <https://www.yourarticlelibrary.com/international-politics/national-interest-meaning-components-and-methods/48487>
3. https://csrc.nist.gov/glossary/term/us_national_interests
4. <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/americas-national-interests>
5. <https://www.belfercenter.org/sites/default/files/legacy/files/amernatinter.doc>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 04.10.2021

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 08.10.2021

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2021

SAHİBKARLIQ FƏALİYYƏTİNDƏ “KİÇİK VƏ ORTA BİZNES”İN MALİYYƏLƏŞDİRİLMƏSİNİN DÜNYA TƏCRÜBƏSİ

Azərhan Əsədli

Azərbaycan Dövlət İqtisad universiteti (UNEC)-in

“Rus İqtisad məktəbi”nin dissertantı

AZI000, Bakı şəhəri, İstiqlaliyyət küçəsi 6

e-poçt: azerkhan.esedli@gmail.com

Açar sözlər: sahibkarlıq, biznes, kiçik və orta biznes, investisiya, maliyyə, kredit zəmanəti, biznes inkubatorları.

Ключевые слова: предпринимательство, бизнес, малый и средний бизнес, инвестиции, финансы, кредитные гарантии, бизнес-инкубаторы

Keywords: entrepreneurship, business, small and medium businesses, investments, finances, loan guarantees, business incubators

Azərhan Əsədli

Sahibkarlıq fəaliyyətində “Kiçik və Orta Biznes”in maliyyələşdirilməsinin dünya təcrübəsi

Xülasə

Məqalədə qeyd edilir ki, kiçik və orta biznesin problemlərinin həlli müasir dövrdə inkişaf üçün zəruri olan əhəmiyyətli istiqamət kimi iqtisadi ədəbiyyatlara, həmçinin dövlət proqramlarına daxil edilmişdir. Hər il yerinə yetirilən çoxsaylı tədqiqatlar buna nümunədir. İnkişaf etməkdə olan ölkə kimi Azərbaycan üçün KOB-ların inkişafı çox vacib və məqsədəuyğundur. Bu sahə ölkənin inkişafına birbaşa və dolaylı yolla təsir göstərdiyi üçün, əsasən sənayeləşmiş dövlətlərin təcrübəsinin öyrənilməsi vacib əhəmiyyət kəsb edir.

Azerkhan Asadly

Мировой опыт финансирования «Малого и среднего бизнеса» в предпринимательской деятельности

Резюме

В статье говорится о том, что решение проблем малого и среднего бизнеса – важное направление, необходимое для развития в наше время, эти вопросы включены в экономическую литературу и государственные программы. Многочисленные исследования, проводимые каждый год, являются примерами этого. Для Азербайджана, как развивающейся страны, развитие малого и среднего бизнеса очень важно и целесообразно. Поскольку эта сфера прямо и косвенно влияет на развитие страны, важно изучать опыт преимущественно промышленно развитых стран.

Azerkhan Asadli

"Small and Medium Business" in entrepreneurial activity world experience of financing

Summary

The article notes that the solution of the problems of small and medium-sized businesses is included in the economic literature as an important direction necessary for development in the modern era, as well as in state programs. Numerous studies carried out every year are an example of this. For Azerbaijan as a developing country, the development of SMEs is very important and expedient. Since this area directly and indirectly affects the development of the country, the study of the experience of mainly industrialized states is of paramount importance.

Ədəbiyyat

1. Rajan, R. G., & Zingales, L. (1998). Financial dependence and growth. *The American Economic Review*,
2. İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD), 2019
3. İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD), 2020
4. İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD), 2020
5. İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD), 2020
6. Lagasio V. “Corporate governance and environmental social governance disclosure”, 22 january, 2019
7. British Business Bank, 2016
8. İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD), 2019
9. Avropa İnvestisiya Fondu, 2015
10. Lalkaka R. “Biznes İnkubasiyasında ən yaxşı təcrübələr” Dərs vəsaiti, Brüssel”, 14 noyabr, 2001

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 22.09.2023

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 28.09.2023

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 19.11.2023

Korrektor: Fatimə Qibləliyeva